

שיר הגשם (א'-ד': לקוויות למידה, כיתה רגילה משלבת, כיתת חנ"מ)

מילים: לאה גולדברג, לחן: יואל ולבה

רעיון:

יוליה מוטובילוב

כתיבה ופיתוח:

יוליה מוטובילוב (כיתות א-ב עם תלמידים משולבים)

נאוה גייקובס (בית ספר יסודי חנ"מ, לקוויות למידה)

הקדמה

הוראת שיר, בהקשר של מעגל השנה, מחולק לאורך שלושה שיעורים. השיר נבחר להוראה בעונת הסתיו ומתאים לקוליות של תלמידים בכיתות הצעירות. שיר זה מזמן שילוב נגינה בכלי הקשה.

מטרות מוזיקליות:

- התלמידים יקישו, יזהו ויכירו את המושגים: סטקטו, לגטו
- התלמידים יבחינו בין החלקים השונים בשיר באמצעות המושגים סטקטו (המנגינה הראשונה בשיר) - לבין לגטו (המנגינה השנייה בשיר)

מטרות חוץ מוזיקליות:

- התלמידים יתחברו למושגים הקשורים לעונת הסתיו

אוכלוסיית היעד:

חינוך רגיל ולקוויות למידה בגילאי גן חובה, יסודי א'-ד'
כיתה רגילה (הכוונה לכיתה המשלבת תלמידי חנ"מ בתפקוד גבוה) וכיתת חנ"מ

מערך שיעור:

[קישור](#) לביצוע, [קישור](#) לתווים ומילים
הפעילות היא עם הפזמון בלבד והשירה היא בקולנו (בהמשך נשיר גם את הבתים)

עזרי הוראה:

אביזרים ממחישים: כרטיסיות תמונה – [קישור לתמונות](#)
כלי נגינה חינוכיים: כלי הקשה מעץ (כמספר מחצית מתלמידי הכיתה), פעמונים (כמספר מחצית מתלמידי הכיתה).

דגשים לתנאים פיזיים

- סידור ישיבה: ישיבה בחצי גורן על כיסאות
- הפעילות משלבת גם תנועה במרחב

- רצוי סיוע בתיווך של מבוגר נוסף מהצוות

מהלך הפעילות:

שלב א - חשיפה (15 דקות)

1. האזנה ראשונה: "האזינו לשירתי. אשיר שיר ללא מילים, נסו לשער על מה השיר מספר".
התלמידים יאזינו לשירת המורה (שירה מדגישה הבדלי סטקטו ולגטו)
2. התלמידים ישתפו בתשובות, המסקנה: השיר מתרחש בעונת הסתיו.
3. האזנה שנייה: "האזינו שוב וחישבו אילו מילים הקשורות לסתיו יופיעו בשיר". האזנה.
4. התלמידים משתפים בתשובות (מילים כמו עננים, רוח, גשם, סתיו...). שירשמו על הלוח.
5. האזנה שלישית: "כל מילה שרשמנו המופיעה בשיר תושר". (המורה תשיר רק את המילים המופיעות בשיר שרשמנו והיתר תשיר ברו/לו).
6. האזנה רביעית: התלמידים יאזינו לשירת המורה השרה את השיר במלואו (קישור) ויוזמנו להצטרף בתנועה לפזמון:
משפט ראשון – "בואו עננים... לשדותי" – התנועה: כף יד מושטת לפני כלפי מעלה, אצבעות יד שנייה "מטפטפות" עליה, לפי הפעמה.
משפט שני: "לשיבולת... שבגן" - יד נעה בחצי עיגול מהמרכז לצד, ואותו דבר ביד השנייה לאחר המילה "שבגן".

שלב ב - חזרה וביסוס (20 דקות)

1. האזנה ראשונה: התלמידים מוזמנים להצטרף למורה בתנועה ובשירת הפזמון לפי הזיכרון.
2. אימוץ תנועות: התלמידים מוזמנים להציע תנועות למילים "שיבולת", "אילן", "פרח קטן", עם דגש על תנועות עגולות וארוכות בהתאם לשירה.
לאחר סבב הדגמות יאומצו כמה הצעות לביצוע משותף.
הערה: בגילאים צעירים יש לבסס תנועות בהבניה, עם ג-ד ניתן לבצע כל התנועות יחד.
3. האזנה שנייה: שירה עם תנועות הסטקטו מהשיעור הקודם יחד עם תנועות הלגטו שהתלמידים המציאו.
4. האזנה שלישית-חמישית, במרחב: שני מתנדבים יוזמנו להדגים ביצוע בחלוקה לתפקידים:
- ילד אחד הוא המשפט הראשון, יבצע תנועה ברגליים סביב הילד השני היושב על הרצפה. (דגש על הליכה על קצות האצבעות בהתאם לעוצמת השירה). בסוף המשפט ישב על הרצפה והילד השני יעמוד.
- ילד שני הוא המשפט השני, יעמוד ויבצע תנועות שנבחרו על ידי הכיתה.
5. חצי כיתה יתחלקו לזוגות ויבצעו במרחב, חצי כיתה יבצעו בישיבה.
6. חילוף תפקידים
7. המשגת סטקטו ולגטו: "במוזיקה יש שתי מילים, "סטקטו" ו"לגטו", שערר איזו מילה מתאימה לצלילים קצרים, איזו לצלילים מחוברים". התלמידים יאזינו להגייה נוספת (ומוגזמת) של המילים וישיבו.
"משני משפטי השיר, מי מבוצע בסטקטו ומי בלגטו?"
(סטקטו - "בואו עננים... לשדותי", לגטו - "לשיבולת לאילן... שבגן")

שלב ג - חזרה וסיכום (20/15 דקות)

1. חזרה על ביצוע תנועת במרחב בזוגות, בחלוקה לחצאי כיתות (סעיף 5 משלב ב'). X2

נגינה:

2. מתנדב יוזמן לנגן פעמה על תיבה סינית יחד עם המורה, כאשר שניהם שרים משפט ראשון ("בואו

עננים"), יתר התלמידים יוזמנו לטפוח פעמה על הירכיים.

הערה: ניתן באופן הנ"ל לבצע אפשרויות מקצב נוספות: חיקוי מקצב מילים, אוסטינטו (ו ח ו ו)

3. המתנדב יקיש לבדו יחד עם שירה משותפת של כולם, אחריו המורה תנגן בפעמונים/תוף מרים יחד

עם שירת משפט שני ("לשיבולת..."), ניעור ממושך המבטא את הלגטו.

4. מתנדב נוסף יחליף את המורה, כך שני המתנדבים ידגימו שני התפקידים (סטקטו בתיבה, לגטו

בפעמונים/תוף מרים).

5. שלושה זוגות נוספים יוזמנו לבצע שני התפקידים.

6. הזמנת זוגות נוספים.

7. לבסוף, כל הכיתה מבצעת בזוגות.

הדגמת דרכי ביצוע השיר מהאזנה ותנועה בחיקוי ועד לביצוע בנגינה

חלק יצירתי במהלך: פרטיטורה גרפית בזוגות

כשלב מסכם של תהליך הלמידה, התלמידים יתחלקו לזוגות. לכל אחד תפקיד: המחשת הסטקטו של

החלק הראשון ("בואו עננים... לשדות") בנקודות, המחשת הלגטו בעיגולים/קווים גליים ("לשיבולת

לאילן... שבגן").

המלצה לפיתוח:

- טייניטאפ - הקשת מקצבים וזיהוי תבניות המקצב – מהשיר - קישור
- טייניטאפ - דקלום השיר וזיהוי תבנית המקצב המתאימה - קישור
- האזנה לשיר בביצוע יעל אילת (קישור) – כאשר נגינת הפזמון הוטמעה ניתן להוסיף נגינת סולו במקל גשם בבתים.
- שירת צליל הטוניקה בפזמון (הצליל רה – במידה ושרים עם ההקלטה הנוכחית) בטכניקת שירת שרשרת כלומר, תלמיד שר את הצליל רה בהברה שמחליטים עליה וכשנגמרת לו הנשימה התלמיד הבא ממשיך את הצליל וכן הלאה עד סיום הפזמון.

תובנות:

- נקישת מקצב בתיבה סינית בחיקוי (סטקטו) באמצעות תהליך של חקירה וגילוי:

ניתן להקדיש יותר זמן לתהליך למידת המקצב על מנת לתת לתלמידים לגלות אותו לבדם באופן הבא:

- שירת המילים יחד עם מחיאות/טפיחות על ירך
- מעבר לשירה בשמיעה פנימית והקשה כמקודם
- העברת ההקשות לנקישה בתיבה סינית

- התאמה לחינוך רגיל, כיתות צעירות (א-ב):
תוספת תמונות המחשה. לאחר כמה האזנות ניתן לתת לתלמידים לשחזר את סדר המילים של השיר באמצעות סידור תמונות.

קישור למצגת התמונות
ציירה - סלבה מוטובילוב